2005. április 4. 2. évfolyam, 1.

Vilma-házi Hírmondó

Megjelenik negyedévente 200 Ft.

Iskoláink, tanítóink

(A kezdettől 1955-ig, az iskola történetének rövid felidézése)

1746-ban volt már községünkben iskola. Mestere is volt az iskolának. Hogy hol állt ezen iskola, arra vonatkozólag semmiféle adatot nem találtunk. A Belső Somogyi Református Emlékkönyv szerint ez az iskola a reformátusoké volt és tőlük vették el a katolikusok. Legalább is ők így állítják feljegyzéseikben. Padányi Bíró Márton püspök erről nem tett említést, csak a református templom elvételét indokolta meg. Az iskola gerendákból összerótt, zsúppal fedett, oldalt besározott épület volt. Ugyanígy készült az iskolamester – Beregszászi János – lakása is. Utódai 1825-ig laktak benne. 1825-ben a főkáptalan az iskolát és tanítói lakást építtetett a Szent Imre utcában. A feljegyzések szerint a tanítói lakás szoba-konyhás volt és a tanterem nagysága 15 tanuló egyidejű foglalkoztatására adott lehetőséget. A tanterembe a tanítói lakás folyosóján lehetett bejutni. Idősebb emberek elmondták, hogy ezt az épületet Péczer Tivadar tanító idejében bontották le, mert már össze akart dőlni az egész tákolmány. A most is meglévő katolikus iskolát Pápai János építette meg 5890 korona költséggel. Ekkor készült egy egyszobás tanítói lakás is. Mivel a tanulók termei kicsik voltak, és akkora tantermekre az állam nem folyósított volna segélyt, a tanítói lakás szobáját is az egyik tanteremhez csatolták. A tanító pedig lakáspénzt kapott. ***A katolikus iskola tanítói voltak:*** Beregszászi, Korber, Gaál, Peti, Pikula, Draskovics, Huber, Fónay, Péczer Tivadar 1903-tól. 1909-ben létesült egy osztálytanítói állás, amelyet Károlyi Imre okleveles tanítóval töltöttek be. Imre bácsi negyvenéves szolgálat után mint címzetes igazgatótanító vonult nyugdíjba. Egész életében (1963-ban halt meg) az emberséget, műveltséget sugározta. Az idős emberek ma is a legnagyobb tisztelettel emlegetik. **A volt református iskolával** kapcsolatban a következő adatokat sikerült összegyűjtenünk. A régi iskola szűknek bizonyult, ezért 1890-ben megfelelő házhelyet szereztek a reformátusok a káptalantól kétezer forintért. Erre a telekre (Kálvin u. 6.) 1902-

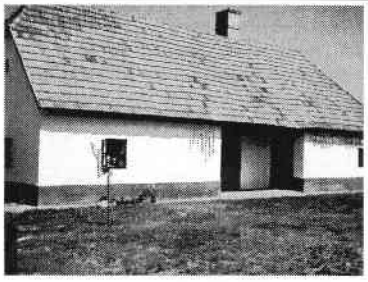

VILMA-HÁZ

ben felépítették a második iskolájukat is 6884 korona költséggel. 1924-ben korszerűsítették 300 millió korona ráforditással, amelyhez 120 millió államsegélyt kaptak. **A református iskola tanítói voltak:** Pandur, Náray, Győri, Bándi, Nagy, Técsi, Kiss, Fodor, Veres, Csuzy, Barkadi, Gál, Polányi, Belse, Becsák, Nagy, Verbai, Fülöp, Vécsey, Komáromi, Győrfi, Sándor, Németh, Nagy, Süveg, Szűcs, Darab, Beke, Kiss, Vajda. Kulcsár Gyula 1913-ban került az iskola élére, az osztálytanító Szikszay Manci volt. 1949-ben az államosítással egy oktatási intézménnyé lett a két felekezeti iskola. Az igazgatói beosztást Kulcsár Gyula töltötte be 1952-ig, nyugdíjba vonulásáig. 1952-től Györkös Rudolf került az iskola élére. Az általános iskola kiépítésével nőtt a tanítók, tanárok létszáma, szakmaszeretetben, lelkesedésben nem volt hiány, csak az anyagi-tárgyi feltételek voltak mostohák. A rendelkezésre álló négy tanterem három helyen volt 400-600 méterre egymástól. A szakrendszerű oktatás, „szenvedő alanyai" a felsőben tanító nevelők voltak, iskolából a másikba órakezdésre odaérni. Az alsóban tanító kartársak munkáját pedig a délutáni tanítás nehezítette. A legkeservesebb nekik is a tél volt, mert növendékeiket sötétben engedhették haza. Pedig néhány gyerek a környező pusztákról járt be. (Szomorú, Csillagpuszta, Mihályfa). Folytatjuk...

(Hosszú Lászlóné Palotai Erzsébet dolgozata 1990.)

KULCSÁR GYULA

1891.márc.24. Inke – 1955.aug.15. Csurgó.

KULCSÁR GYULA

Tanulói oklevelét 1911-ben Csurgón szerezte. Első állomáshelye 1911-13 között az Őrségben, Senyeházán volt. A somogyszobi egyházközség pályázatát elnyerve 1913-tól az 1948-as államosításig a református iskolát vezette, tanfelügyelői teendőket is ellátva. 1948-ban az Áll. Általános Iskola igazgatójává

Tartalom

1 *Iskolánk, tanítóink / Kulcsár Gyula 1891. márc. 24 Inke – 1955 aug. 15.*
2 *Fáncsi Imre / Somogyszobi Családok*
3. *Somogyi fonográfgyűjtések*
4. *Templomaink, papjaink*
5. *A somogyszobi plébánosok / Somogyszobi portrék / Kaszó rövid története*
6. *Felfedeztem a Balátát / Méhkas / Az orvos válaszol*
7. *mondókák / Öregek mondták, tették*
8. *Hónapról hónapra / Elvégzett munkák / Legújabb szerzeményeink*
Állandó munkák vállalói / Somogyszob új lakói / Emléküket megőrizzük

A lapot kiadja: Vilma Háza Alapítvány, számlaszám: 67000045-19999434, adószám: 18775222-1-14. Az újságban hirdetés feladható 100 Ft./ hirdetés
A lap megvásárlásával támogatja a somogyszobi iskolába járó gyerekek Vilma-házában tartott kézműves foglalkozások anyagköltségét.
Terjeszti: Vilma-ház, Somogyszobi Általános Iskola, Nagyatád és Vidéke Takarékszövetkezet Somogyszob.

nevezték ki, melyet 1952. évi nyugdíjazásáig látott el. 1952-ben átköltözve Csurgóra, 1952-1954 között a II. sz. Ált. Iskolában tanított és a Járási Tanács Oktatási osztályán dolgozott. 1954.02.01-1955.08.15-én bekövetkezett haláláig a Középiskolai Diákotthonban működött. Pályakezdését megszakította az I. Világháború, ahonnan hét év harc és hadifogság után 1921-ben tért haza. Ezután kezdődött a tanítói lakás és iskola építése. 1926-ban Pápáról hozott feleséget Kalló Ilona személyében. Két gyermekük született Gyula 1927-ben, Valéria 1935-ben. Somogy, Somogyország, Somogyszob, Csurgó! Amikor e neveket hallom melegség járja át a szívemet, hiszen szülőföldem e kies táj. Nagy boldogság számomra, hogy ide születtem. Életem során gondolatban de sokat jártam a hársfaillatú utcákat, mentem át tejért Kisillés Sanyiékhoz, kóstoltam csodálatos réteseiket, pingpongoztam a Vasutas Körben, s mint bejáró diák futottam az állomásra. Ha orgonaszót hallok, ma is ott érzem magam. Elmondhatatlanul jó érzés tudni azt, hogy fél évszázad után sem felejtették el tanítójukat. Úgy látom az egykor vetett mag kikelt, újra vannak a faluban elhivatott emberek, akik őrzik múltjuk tárgyi és szellemi értékeit, akikre – remélem – a jövő nemzedékei majd szívesen gondolnak. A kedves kérésnek eleget téve megpróbálom leírni, hogy a tanítói otthon falai közül milyennek is láttam a közösség életét. A hivatástudattal megáldott falusi tanító élete egy szolgálat, hétköznap és ünnepnap, s a nap 24 órájában. Reggel meteorológiai jelentés leadása, tanítás, korrepetálás, délután pedig a közösségi élet szervezése. Ősztől-tavaszig nálunk az iskolában mindig volt élet gyerekeknek és felnőtteknek egyaránt. Hol ének, hol zene szólt, hol a táncot ropták, hol tanultak. Színjátszás. A Színjátszó körben a kor kedvelt népszínművei (pl.: K. Pap J.: A harag) mellett a magvasabb mondanivalót hordozó darabok is rendre előadásra kerültek, Kodolányi J.: Végrendelet, vagy Darvas J.: Szakadék. Ez utóbbiról tanúskodjon a Somogyi Néplap (?!) tudósítása. Saját darab írására is sor került, a máig emlegetett „A szobi fehér rózsa", melynek zenéjét Kulcsár Gyula szerezte. A kotta eredetijének fotómásolata a Vilma-ház gyűjteményét gyarapitja a jövőben. Az előadások a Vasutas Körben és a Hiller Vendéglőben voltak, általában többször kellett őket előadni. A színjátszó kör mellett néptánc együttes is volt, a háború után sok helyen (Pécs, Kaposvár, Budapest) nagy sikerrel szerepeltek, Horváth János szólótáncai országos hírűek voltak. Ezekbe a csoportokba mindenki szíves-örömest jött. Az őszi munkák elvégzése után következett a tanulás, az ismeretek frissítése, bővítése a téli gazdasági tanfolyamokon. Neves gazdasági iskolai tanárok jártak Kaposvárról, Csurgóról. A tanfolyam végén vizsgázni kellett s oklevelet kaptak (ezüstkalászos, aranykalászos gazda) a hallgatók. Fiatal lányok, asszonyok szívesen jöttek a sütő-főző, vagy a kézimunka és a szabás-varrás tanfolyamokra. A végén kiállítás és bál volt. Nagyon kedvelt volt a csumafonó-tanfolyam. Igen tetszetős használati és dísztárgyak készültek, talán még egy-egy üveg vagy demizson most is fellelhető közülük. 1948-ban nagyszabású kiállítás volt nálunk a tanteremben. A gyönyörű népviselet legszebb darabjai, szőttesek, fafaragások, termények stb. Szeretném hinni, hogy az akkor kiállított darabokat az újabb nemzedék is nagy becsben tartja, s egy része a Vilma-ház gyűjteményét alkotja.

Kedves somogyszobiak! Az 53 év szitája természetesen sok mindent kirostált az emlékezetemből, de ami megmaradt azt nagy szeretettel őrzöm. Szeressék szülőföldjüket.

Budapest, 2005.03.03.

Kulcsár Valéria

FÁNCSY IMRE

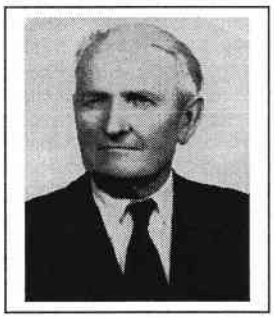

FÁNCSY IMRE

Nagyapám Gerényesen volt tanító, itt született édesapám. Három fiútestvér közül Apám, és testvérbátyja szintén ezt a hivatást választotta. 1926-ban Pécsen szerezte tanítói oklevél
lét.1927-ben Vargán kezdte pályáját, összevontan tanította mind a nyolc osztályt. 1938-ban Buzsákra került, akkor itt tanított János testvére is. 1949-ben kezdett Somogyszobon tanítani, a család egy év múlva követte. A katolikus templom melletti iskolában tanította az első osztályt, utána is mindig csak elsősöket tanított, mikor iskolaigazgató helyettes lett, akkor is. Az iskolával egybe épült szolgálati lakásban élt édesanyámmal nyugdíjazásáig. Mikor felépült az új iskola, a régi osztályok helyén is lakásokat alakítottak ki, így szomszédaink is lettek Édesanyámmal együtt Istenben hívő, római katolikus vallású szülőkként, ebben a szellemben nevelték három fiúgyermeküket, Imrét, Jánost, és Lászlót. Mint jó emberre, és kiváló pedagógusra emlékszem Apámra, sok ember kérvényét, kérelmét írta meg a faluban. Akkoriban még a gyerekek köpenyben, hátratett kézzel ültek a padban, könyéktől feltett kézzel, két ujjal jelentkeztek, mégis akadt rosszaság, fegyelmezetlenség. Ilyenkor az asztaláról levette a 3o cm-es vonalzóját, és kis rosszaságért tenyerest, nagyobbért körmöst adott a nebulónak. Ki fia, borja, nem számított. Viszont, ha mozgott egy gyerek foga, azt szépen, gyengéden kihúzta. Egyszer egy színdarabot is rendezett, a falu kultúrházában adták elő, de a címére már nem emlékszem.

Apró szórakozásai közé tartozott, hogy vasárnap esténként barátaival egy pohár bor mellett, filléres alapon elultizgattak. Ezt aztán fölváltotta a TV-nézés. A faluban az elsők között vettünk TV-ét, így aztán elmoziztak az Angyal sorozaton a barátok, ismerősök, szomszédok.

6o-an évesen ment nyugdíjba. Fonyódon vettek OTP lakást. Szenvedélyének a horgászásnak már nem sokáig hódolhatott, még 63 éves sem volt, mikor szíve fölmondta a szolgálatot.

Balatonalmádi, 2oo5. o3. o4.

Fáncsy Lászó

SOMOGYSZOBI CSALÁDOK

Kisillés Sándorné Kisgyura Katica emlékezik az ősökre, szokásokra, vallásra.

Kisillés Sándor nagyapja, Kisillés János 1846-ban született, aki már akkor önálló gazda volt, sőt már az Ő apja is. /Szabadi jegyző írta egybe először a Kiss+Illést, Kiss+ Gyurát,Kiss+Mihok/. 4o holdon gazdálkodott, héten voltak testvérek. Mindegyik gyerek kapott hozományt. A lányok ¼ részt és staférungot, a fiuk ½ részt Az itthon maradó örökölte a házat és a birtokot szőlővel együtt, de csak az öreg halála után. /egy szekció az 12 hold föld, rét, legelő, erdő jog/. A gazdaságban 5-6 marha, 1 pár ló, kanca csikóval, 2 anyagöbe és ezek malacai voltak. Jól gazdálkodott, kereskedett. A gazdaságból származó jövedelmet mindig visszapörgette a gazdaságba. Mint csínytevést, büszkén mesélte, hogy egyszer meglátott egy rozzant lovat egy vásáron, amit meg is vett olcsón, de szégyenlett vele hazajönni. Megállt a falu határában és csak akkor vezette haza, mikor már besötétedett. Szépen rendbe hozta, és jó haszonnal eladta. Neki három fia született, egy meghalt közülük, Ő 193o-ban halt meg. Az utolsó volt, aki

még hordta a faluban a bő gatyát. Az idősek végezték a nehéz munkát, a lányok osztoztak az anyjukkal a női teendőkben. A felső ruhát kézzel mosták, a feleség az uráét, vagy a patakon lapickával, a fehérneműt mindig kifőzték, fél szárazon mángorolták, majd újra kiterítették. Eső vizet és fahamut használtak Az ágyneműt, asztalneműt, konyha ruhát, törölközőt a család nő tagjai közösen mosták. Ezt áztatták, kifőzték katlanban, egy nap 6, 7 –szer is leforrázták. Éjjel még áztatták, majd a patakon újra átmosták. A főzéshez fahamut tettek zacskóba. A fiatalasszony dolga volt a virágoskert, ő rakott tüzet, fejt, az idősebb készítette a reggelit, tojást lisztesen, paprikás krumplit, Sültkáposztát szalonnával, disznóvágásosat. A legidősebb maradt otthon, az ő dolga volt a veteményes, ő főzött, rakott rendet, de etetésre mindig hazajött valaki segíteni. Vasárnapra, ünnepnapra az utca söprése, gereblyézése, összel, tavasszal a szoba fölsikálása is a fiatalé, míg a meszelés az idősebb reszortja volt. Mi már nem, de régen úgy volt, hogy a férj tegezte a feleségét, az asszony meg kendezte az urát. A fiú télen az istállóban aludt, nyáron a pajtában, ha volt felesége, akkor ő is. Ha volt idős férfi, akkor az aludt az állatoknál. Nálunk a trágyát azonnal összeszedték, nem volt rendetlenség. Aratáskor, nehéz munkáknál mindig tyúkot vágtunk, kalácsot sütöttünk Az ó-bor kitartott az újborig.

A birtok nagysága sok mindent meghatározott. A birtok nagysága szerint részesedtek a kenderföldből, de a felekezet munkájából, terheiből is. A református pap földjét a hívek adták, és tehetőségük szerint fizették a pártbért is. A tanító járandóságát is így állapították meg. Mikor építették a református templomot, meghatározták, hogy melyik család mennyi téglát köteles készíteni, ezt a téglás dűlőnél vetették ki. Mikor renoválták a templomot, a csupasz téglákon jól láthatóak voltak a monogramok. A férfiak az új papot megtréfálták egy talányos kérdéssel, amit a Bibliából vettek," Ki volt az, aki még meg sem született, máris piros szalagot hordott?" Ha nem tudta, nem mondták meg, csak nevettek, de mindig szóltak, ha valamit rosszul mondott a Bibliából.

A gyerekeket már korán hozzászoktatták a közösségi munkához, kötelességhez. Az ő dolguk volt az iskola és templomudvar seprése, környékének tisztán tartása hetente kétszer, szerdán és pénteken. Mindig sokat adtak a gyerekek tanítatására. A református lányok szinte kivétel nélkül elvégezték a négy polgárit, így én is, kitűnőre. Férjem az érettségit is, majd később még tanfolyamokat végzett. Mint minden családnak, a Kisilléséknek is volt egy zsidó kereskedőjük, akinek a terményt eladták. Ennek az ára ment a gazdaságba. A vetőmagokat a

CSUMAFONÓ TANFOLYAM 1942.

Hohenlohe herceg bérlője Mai hoffer, kinek a környéken egyedül volt szürke marhája, szerezte be az egész falu számára. Az asszonyok libákat hizlaltak, ezek általában az árok partján legelték le a füvet, de csak egyet vágtak le a család számára ludaskásának, a hízott libákat szintén egy zsidó kereskedőnek eladták, és ennek az árából futotta színes fonalakra, pántlikákra, efféle luxusra. A református asszonyok, de a régi katolikusok sem, nem jártunk piacra árulni, mert nem volt tisztességes. Általában a birtok a birtokkal házasodott és valláson belül, de gazdag legény akár szegény lányt is elvehetett, mint ahogy az ángyikám idekerült, aki ritka szép asszony volt. A bajomi vásárban látta meg a férjem nagybátyja, még azon a héten megkérette. Ács Katalinnak hívták. Mikor én idekerültem, az ángyikám vezette a házat, ő rendezte a családot, ő merte ki mindenkinek az ételt. Mindig mondta, vegyél még, én meg mosolyogva válaszoltam, nekem pont annyi elég, amit mert. Még a férfiaknak is dirigált. Gyermeküknem volt, mikor meghalt az örököseinek visszavittük amit hozott staférungba, így tartottuk illőnek. A családban nem volt veszekedés, hangoskodás. Édesanyám is azt mondta, pörlekedéssel szégyent ne hozzak rá, mert nem mehetek vissza. Anyós, meny, ha összezördült, estére megbékültek, haragot sosem tartottunk. A férjemmel is csak egyszer veszekedtem a hosszú évek során, de már azt sem tudom, hogy min. A Kisilléseket különben is kenyérre lehetett kenni. Piroséknál, Nagy Józseféknál /tiszteletes/ délutánonként, esténként összejöttünk, olvastunk, könyveket cseréltünk, a férfiak hallgattak rádiót is. Bálokon, színielőadásokon, mit a tanítók rendeztek, a K.I.Á-ban /Keresztyén Ifjak Egyesülete/, ismerkedtünk, de mindig csak anyai kísérettel. Lány akkor még nem mehetett el egyedül szórakozóhelyre, mert megszólták, kiközösítették, mint a Bunda Marit, a csősz lányát. Vegyes házasság akkoriban alig volt, ha akadt is reverzálist kapott, mert református nem esküdött katolikus templomban. Nagyon tiszteltük az öregeket, és megbecsültük magunkat. Így éltünk hitben, szeretetben, békességben.

Somogyszob, 2oo5. III. 27.

Kisillés Sándorné

Somogyi fonográfgyűjtések I898-99

Somogyszob

I898. augusztus I4-én Somogyszobra utazott Vikár Béla. Gyűjtőfüzetébe már II. 6-án beírja: Somogy, de azután áthúzza, II. I3-ra ismét előjegyzi és újra áthúzza. III. I2-én Szegvárra utazik, az útiszámláját is bejegyzi füzetébe. Többször eltervezi tehát a somogyi fonográfgyűjtést, de csak a nyár végén valósítja meg. A Néprajzi Múzeum fonográftárában őrzött támlapokra sajátkezűleg írta: I898. augusztus I4. Somogyszob vasúti fővonal melletti nagyközség, Kaposvártól délnyugatra, 5O kilométerre, a fele úton van Kutas, ahol Vikár elemi iskoláit befejezte és ahol nagyapját és édesapját eltemették. A gyermekkor gyöngyöző örömeivel és a férfikor fájó emlékeivel ismerős, otthonias a táj. Somogyszobon a régi református iskola udvarán állítja fel Vikár a fonográfgépet, a templom mögött, Kálvin u. 6. szám alatt. Először egy menyecskét hallgat meg Vikár. Ő tehát az első, aki fonográfba énekel Somogy megye földjén: Horváth Illésné, Pap Zsuzsanna, párholdas parasztasszony. Vasárnaponként bokrosujjú fehér vászoninget, bő kasmírszoknyát, derekán átkötött „csöngős" kasmírkendőt viselt, csengőhöz hasonló lelógó bojtokat, I924-ben tífuszban halt meg, 48 éves korában. A fonográfénekléskor tehát 22 éves ifjú menyecske volt. A húga ma 76 éves, még szóról szóra emlékszik a dalára: Báró Jenő Horváth Annát kéreti... Valóban, az első Somogy megyei fonográfhenger ezt a dalt őrzi csak a név változott a dalban időközben. A fonográfhenger leltári száma: 33. „Balladatöredék" – jegyzi a szöveg mellé Vikár. Vásári hírversecske arról, hogy az ifjúság lázadozik a házasságokat eldöntő szülői beleszólások ellen: ez a századvég egyik falusi, késői balladatémája! A dallam is új stílusú, mint a menyecske másik népdala: Verd meg Isten ezt a cudar világot!

Vikár ezután idősebb férfiakat állít a fonográf gép köré, mégpedig szokatlanul sokat. Heten vannak, mint a mesebeliek! Az egyik énekes öccse Kisillés József ma is él. Akkor I5-I6 éves gyerek volt, nem énekelt a fonográfba, de jelen volt a felvételnél. Az ő és mások emlékezései nyomán megelevenednek Vikár népdalénekesei: együttesen a század végi somogyi parasztfalu különféle rétegeit képviselik. Hóka József szegényes öltözetű zsellér, kicsi, zsuppfedeles

házban lakott. Sokgyerekes családjával abból éldegélt, amit aratáskor keresett. Kocsmába sohasem járt. Frieder István takács volt, rövid ideig lakott a faluban. Vezdán György ács volt, nagyon kicsi házban lakott. Két lánya elkerült a faluból. Czippán Illés bőgatyás, mellényes kisgazda volt, szavajárása: Hétrosseb!... 1926-ban halt meg. Leánya Nagy Károlyné, Czippán Rozália ma 58 éves, ugyancsak jó népdalénekes, ma is emlékszik édesapja kedvenc dalaira: Ha legény vagy, gyere velem kaszálni... Lassan kislány a réten, Veled hálok a héten... Kisillés István jómódú kisgazda volt, tánciskolába, dalárdába és kocsmába járt, olvasóköri tag volt. Horváth János cserepes téglafalú háza ma is megvan. A szőlőhegyen baráti társaságban, borozgatás közben szeretett nótázni. 1914-ben, 58 éves korában halt meg: a fonográf-felvételkor tehát 42 éves volt. Legkedvesebb dala ez volt: Szeretnék szántani... Végül a komolyszavú férfiak mellett egy „kisasszony" is beleágaskodott a fonográftölcsérbe – Beke Mariska, Beke Sándor somogyszobi tanító kisleánya, akiből somogyszobi, később kiskunhalasi tanító néni lett. – Mit énekelt Vikár fonográf gépébe a zsellér, az ácsa, a takács, a módosabb kisgazda – és a tanító kislánya? Vezdán Illés a Fehér László ballada dallamára a Három árva ballada szövegét énekli: Somogyszobi temetőben... Ez tehát a Három árva balladának is a paraszti dallama Somogyban, nen a hetesi kántor „dallamosítása", ami később kerül fonográfra. Hóka József elénekli a Fehér László balladaszöveggel is e szép régi parasztdallamunk Somogy megyei változatát. „A dunántúli terc"-es dallamot, vagyis a kis- és nagyterc közötti semleges tercet az akkori népdalgyűjtő le sem tudta, le sem merte volna írni, hitelesen csak a gép tudta megörökíteni. Vikár megdicsérte az öreget „ottani legjobb adatközlőm az öreg Hóka József." Még három híres balladát énekelt a gépbe: a halálra táncoltatott leány, Rózsa Sándor és Szücs Maris balladáját. Kisillés István Pápainé balladáját énekelte, lassú csárdás dallamra, Frider István pedig Nádi Jancsi híres balladájának elbeszélő verseit, lehajló rubató dallammal, kissé cifrábban, mint ahogy ez a népdalkiadványokból ismerős. Verdár György a Szürke szamár szomorkodik című pásztordalt énekelte, bűsongó dallamon és az Összejártam fél Baranyát kezdetű betyárdalt. Vikár megjegyezte, hogy ez a legelterjedtebb betyárballada azokban az években Somogyban. Ezután buggyant ki az öreg Hóka József ajkáról az a somogyi ritkaság, amit azóta sem hallott senki, sehol az országban, ha Vikár fonográf gépe meg nem örökíti, eltűnik menthetetlenül. Talán a törökvilágbeli rab életről ad hírt...Vikár béla mindjárt rámutat, hogy „nyelvtanilag érdekes a szülöttem föld, a szenvedő jelentésű múlt igenévnek ily módon cselekvő értelemben való használata... a somogyi népköltésnek egy szórendi sajátságával találkozunk, amely szerint elől van az alany, utána a tárgy és azután az ige: Tömlöc oldalamat nyomja. „ A somogyi ritkaság egyben somogyi nyelvi szépségekkel csordul. Sajnos ez a henger – és még jónéhány a hosszú évek során összetört. Kereszty István még hallotta, és 1900 táján fogyatékos ritmizálással lekottázta. Ezt őrzi a múzeum és az ének tankönyv. Fogyatékos a kottakép. 1920-ban Bartók Béla ráírta a kottára: „Ki a felelős lejegyző?" – és Kodály Zoltánnal együtt megkísérelték a helyes ritmust a kotta fölé vázolni. Így is örülhetünk a somogyi ritkaságnak, és Vikár Béla szerencsés kezének, aki a népi emlékezet tengeréből egyetlen egyszer felbukkanó dalt fülöncsípte fonográfjával! Somogyszobon 6 fonográfhengeren 23 dalt örökített meg a fonográf gép, ebből 16 ballada, sok-sok gyilkosságról beszélő betyárballada. Kitűnik, hogy a századvégi Somogy teli van a betyárok hírével-nevével, kivált az idősebbek emlékezete. A komor balladák sorát egy vidám románc deríti fel „Beke Mariska kisasszony" – így örökíti meg a nevét a tréfás kedvű népdalgyűjtő bemondása. A somogyszobi fonográf-felvételek során megcsendült egy hangulatos lírai dallam is. Ma ezzel a „balatonboglári" szöveggel ismerős: Lement a nap a maga járásán... Minden cigánybanda muzsikálja, a régi „ Iol Népdal"-ban is megjelent valaha. A legnépszerűbb Vikár-gyűjtésnek tekinthetjük. Somogyszobon Cipán Illés még nem ezzel a szöveggel énekelte a fonográf gépbe, hanem: Két alma van a szüröm aljában... Szomju Veronika ugyanezt a verset jegyezte fel Mocsoládon, tehát „jól futó" nóta volt az 1898-as években Somogyban. Az ismert dallamot kissé magyarnótásan énekelte a fonográfba a somogyszobi paraszt. Bartók Béla ezt a megjegyzést tette rá: „hamis felvétel". Frissen odakerült városi nóta lehetett akkortájt a somogyi falvakban. A falu muzsikája teljes képéhez ez is hozzátartozott. Somogyszob fonográfra került egy népszínműdal is, Szentirmay Elemér: Utca, utca, ég az utca kezdetű csárdása. Bartók Béla 1906-ban népdalnak vélte és megharmonizálta, zongorakísérettel a „20 magyar népdal"-ban közre is adta. A második kiadásból kimaradt ugyan, mert kiderült, hogy él a szerzője, de Bartókot élete végéig elkísérte ennek a kis dalnak a varázsa. Kodály Zoltán érdekesen magyarázza az egyedülálló, különös jelenséget: „Mikor 1906-ban első népdalfüzetünket a „20 magyar népdal"-t közreadtuk, kölcsönösen megbíráltuk egymás választását. Az „Utca, utca" – dal ellen volt némi kifogásom, mert annyira elütött, nem formájában, de tartalmában az eddig ismert népdaltípusoktól és szövege sem volt népdalszerű. Bartók ragaszkodott hozzá, különösnek éppen a népdalban szokatlan terc-ismétléseit és 5 ütemes voltát találta... Bartókot vonzódása a terc-ismétléshez elkísérte élete végéig. Műveiben lépten-nyomon találkozunk vele. Tömeges előfordulása nem lehet pusztán a Szentirmay-dal visszhangja, - bár nyilván az váltotta ki először, mert régebbi műveiben nem találjuk. Később annyiszor és annyiféle formában jelenik meg, hogy mélyen gyökerező, ösztönös vonzódást kell látni benne, melyből végre egyéni stílusjegy lett ... Csak egyet említek ... A II. zongorakoncert finaléját ... több mint kétszázszor halljuk a fölugró kistercet."

Blaha Lujza, a „nemzet csalogánya" énekelte először Szentirmay dalát a Nemzeti Színház színpadán, de az ő hangja nem jutott el Bartók füléig. Viszont a somogyszobi Horváth József paraszt előadásában Vikár Béla fonográfhengerén annyira megragadta, hogy Bartók-i „stílus jegy" született a nyomán, s most már világszerte kering a rádió hullámain és a koncerttermekben.

Bartók Béla pontos lejegyzése háromnegyedes és ötnyolcados ritmusokat is felfedez a dalban.

A somogyszobi fonográfgyűjtés egynapos volt. Utána bizonyára hazautazott Vikár, hiszen szabadjegye volt az ország összes vasútvonalaira. Két hónappal később ismét Somogyba hozta a szíve...

Részlet Vally István:
Somogyi Kalevala c. művéből.

Templomaink, papjaink

Dr. Jankovics Tihamér Somogyszob története A plébániai templom

Hogy a régi Árpád- és Ajoukori templom hol állott, azt biztosan nem lehet tudni. Beszélnek arról is, hogy az a domb, amelyen a templom ma áll, nem természetes domb, hanem úgy hordták össze. Talán a régi templom a faluvégen lévő régi temetőben volt, ahol a középen egy téglaalakú elég nagy mélyedés észlelhető, hol talán lehetett a kripta. Elhalt Németh József bemondása szerint volt valami ajtóbejárat féle, mintha alagút lett volna ezen mélyedés keleti felén, de bedűlt, úgy hogy gyerek korában sem lehetett 2 lépésre bemenni. Valami üregnek kell lenni a temetőn keresztül vezető gyalogút mellett, mert tavaszi hóolvadás idején láttam magam azt, hogy a hólé, akkor keletkezett nyíláson befolyt az úton. Említettem is ezt Gönczy Ferenc kaposvári múzeumigazgatónak, mikor Somogyszobon itt járt néprajzi dolgokat gyűjteni a somogyvármegyei múzeum számára s megígérte, hogy egyszer kijön s megpróbáljuk az ásatást. Az a hely, hol a víz befolyt, a gyalogúton Kovács Elek plébános sírjától egy pár lépésre délre fekszik. A Visitatio Canonica mondja, hogy a mostani templom a romból épült fel, tehát előtte

volt itt templom, amely valószínűleg a török hódoltság alatt pusztult el, mert 1784-ben már nem volt templom. Hogy a régi templom a mostani helyén lehetett, az is bizonyítja, hogy körülötte temető volt, sőt a plébánia-lakás helyén is az öregek állítása szerint temető volt. Az 1929. évi bérmálás alkalmával, mikor diadalkaput készítettünk, az oszlop leállításánál emberi koponya csontra találtunk.

A somogyszobi plébánosok

Az első plébános akiről tudunk Jakab. 1335-ben volt plébánosa szobnak. Hogy kik voltak elődei és közvetlen utódjai azt nem tudjuk. A plébánosok névsorát csak a plébánia restaurálása utáni időkből tudjuk, azaz 1781-től. Az első ezek között Borsos István volt, aki 1739-ben a Zala megyei Szabar községben született. Felszentelték 1764-ben. Előbb dégi, 1769-ben ősi, majd pedig rövidesen somogyszobi plébános lett. 1803-ban nyugalomba vonult. 1805-ben Pápán élt és 1808. március 28-án halt meg ugyanott az Irgalmasok kórházában. Borsos végrendelete fennmaradt. Benne meghagyja, hogy a segesdi barátoknak 50 forintot adjanak a hagyatékából temetésére, 1 énekes és 6 gyászmisére, az ősi egyháznak, ahol valamikor plébános volt 5 aranyat, a püspök szabad adományozására 15 forintot. A segesdi barátoknak, akik segítségére voltak lelkipásztori teendői elvégzésében hagy 10 pozsonyi mérő búzát. A szobi szegényeknek 10 pozsonyi mérő búzát. Könyveit a plébániában utódjára hagyja s kéri, hogy emlékezzenek meg róla. A könyvek úgy látszik nem kerültek Szobra, mert plébános utóda az egyházlátogatás alkalmával jelenti, hogy a plébániának semmiféle könyvei nincsenek. Az előző plébános Pápán halt meg, könyveit itt Szobon nem hagyta, hanem másoknak adta. **A második plébános Paulich Ferenc volt.** Alatta készült az egyházlátogatási jegyzőkönyv s így életrajza bentfoglaltatik. Született Nagylégen Komárom megyében, a Csalóközben 1761. december 26-án . A bölcsészetet Győrben, a teológiát Pozsonyban végezte. Az egyházmegyébe 1782. szeptember havában vették fel és 1788. július 26-án szentelték fel. Ugyanezen évben Göllén káplán s 1 év múlva áthelyezték Merenyére, ahol 1793-ig volt. Ekkor megkapta a somogyfajszi plébániát. Innen 1802-ben az esztergomi főkáptalan bemutató levele alapján elnyerte a somogyszobi plébániát. 1831-ben megsüketült, lemondott a plébániáról és Veszprémbe ment, az aggpapok intézetébe lakni, ahol 1837. április 21-én 76 éves korában meghalt. **A harmadik plébános Németh Imre volt,** aki a Veszprém megyei Tüskeváron született 1792. február 9-én. Felszentelték 1816-ban 24 éves korában. Mint tapsonyi káplán nyerte el 1831. október 26-án a somogyszobi plébániát s itt halt meg 1845. november 6-án. A faluvégi régi temetőbe temették el. **Negyedik plébános Kovács Elek volt,** aki a Fehér megyei Felcsuton született 1819. október 15-én. Felszentelték 1842. októüber 28-án. Somogyszobi plébános 1846. október 28-án lett. Ugyanitt halt meg 1852. április 19-én 33 éves korában. Úgy látszik már ez évben betegeskedett, mert nem temetett s a temetéseket részben a mester, Pethy József, részben pedig Dolmányos Emil és Banta Sándor ferencrendi atyák végzik. Kovács Eleket ugyancsak a régi faluvégi temetőbe temették el. A temető közepén lévő ledőlt nagy kőkereszt volt a síremléke, amely egyszersmind temetői kereszt is volt. Sírfelírása állítólag ez volt: „Itt nyugszik Nagyontisztelendő Kovács Elek plébános úr. Emlékének az anyai szeretet és hála állította. Elhunyt életének 33-ik évében 1852-ben. Béke hamvaira. Jézusom add az ítélet napján, állhassunk nyájaiddal szent kezed jobbján" Folytatjuk...

Dr. Jankovics Tihamér

Somogyszobi portrék Bemutatjuk Kovács János fafaragót

KOVÁCS JÁNOS

Nevem Kovács János, születtem 1939. július 30-án Szabáson. Szüleim mezőgazdasággal foglalkoztak. Hárman voltunk testvérek. Az általános iskolát Szabáson végeztem el. Aranykalászos mezőgazdasági iskolát Csurgót, a Kertészeti Technikumot a kőszegi iskola Somogyszobra kihelyezett levelező szakán végeztem. Dolgoztam az ötvösi erdészetben, nagyatádi téglagyárban, dohánykutató kísérleti gazdaságban Szarkástón, a somogyszobi göngyölegben, majd 1962-től nyugdíjbavonulásomig a vasútnál. A somogyszobi „Jókedv, Egészség, Kultúra" Férfikör, a nagyatádi Kertbarát Egyesület és a Somogy Megyei Népművészeti Egyesület tagja vagyok.
1959-től vagyok Somogyszob lakosa. 1960-ban nősültem. Két gyermekem és 4 unokám van.
Hobbimat, a fafaragást 1960-tól művelem Jalsovec Ferenc indíttatására. Tanítómestereim között említhetem meg Tót Mihályt, Varga Lászlót, Szőke Istvánt és a faragó táborok résztvevőit, ahol rendszeresen részt veszek.
Tárgyaimon virág motívumok láthatók. Használati és dísztárgyakat faragok.
Kopjafa, irányjelző, hirdető tábla, díszkapu és pihenő a Klubok Házánál, emlékoszlop, kereszt az Erzsébet kertben látható.
Büszke vagyok rá, hogy mindenki megnézheti. Sok zsűrizett tárgyam van. Több kiállításon részt vettem, ahol díjazásokban is részesültem: Balatonlellén, Kaposváron, Nagyatádon, Nagykanizsán, Pécsen és Somogyszobon az iskolánál is. Munkáim elkerültek külföldre is: Ausztriába, Ausztráliába, Kanadába, Svédországba, Németországba, Franciaországba, Olaszországba, Romániába és Ukrajnába.
2004-ben felkértek a „Falunk legszebb utcája" vándortábla faragására, melyet örömmel teljesítettem, hiszen ez is a falumat díszíti. Időm nagy részét ez a hobbim tölti ki, hiszen elsősorban saját örömömre csinálom, de örülök, ha másnak is tetszik. Jelenleg is kiállításra készülök, márciusban Nagyatádon, áprilisban Kaposváron mutatjuk be munkáinkat az Egyesülettel.

Somogyszob, 2005. február

Kovács János

Kaszó rövid története.

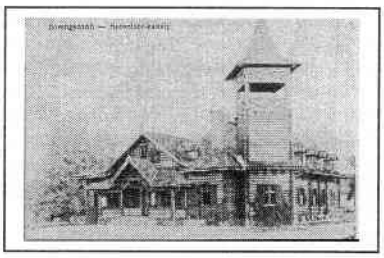

KASZÓ

Közigazgatásilag régebben Somogyszobhoz tartozó puszták közül először Kaszót mutatjuk be. Kaszó Belső-Somogyban, Somogyszob-Szenta között fekszik, összefüggő erdő veszi körül . Itt van Közép-Európa egyetlen őslápja, a Baláta- tó, ritka növény és állatvilággal. Mária Terézia hadmérnökei így írtak a tóról 1783-ban" A Balátó-tó, inkább mocsár, mint víz sehol nem lehet lovon átkelni rajta. A többi mocsár csak tavasszal jelentős Rét csak kevés van és csak az, amely kis foltokban az erdőben és a vizek mentén található. Először '1398- ban említik egy adománylevélben, melyben Zsigmond Király ajándékozta Marchal-i István fia Miklósnak szolgálataiért," a somogymegyei Babócha birtokot a hozzá tartozó Komlos , Zederegh, Deche, Péterhyda, Nyeres, Nethech, mindhárom KAZAW birtok résszel

együtt. A török időkben közigazgatásilag Segesdhez tartozott. 1495-ben II Ulászló a Báthori családnak adta,1562-63-ban Kudbin Mahmud hűbérbirtoka, majd 1586-88 –ban Bahtjár nyeri adományul. A török időkben a környék településeivel együtt elnéptelenedett A hagyomány szerint a török elöl menekülők Kaszó környékén, az áthatolhatatlan erdőkben, veszélyes mocsarakban, sok kincset ástak el. Erre utal a Kincses gödör, Pénzásás, Pénzásó hely megnevezés is. A török kiűzetése után az Esztergomi Főkáptalan birtokába került, majd 1715 –ben gr Nádasdy Tamás birtoka lett, ekkor a Szobnak a hozzátartozó pusztákkal együtt nyolc háztartása volt. 1726- 1911- ig ismét az Esztergomi Főkáptalanság tulajdona lett.1784-ben Mária Terézia hadmérnökei által készített térképen két csárdát jelöltek be ,az egyik a Baláta csárda, Szenta felé ahol egy hamuzsírégető is volt, pár száz méterrel odébb a Kaszó csárda , mely az 18oo-as évek elején gr Festetich György tulajdonává vált. A földutak mellett épült csárdák a fuvarozók, vásározók, pásztorok igényeit elégítette ki.
1863-ban Somogyszob lélekszáma a környék pusztáival együtt 98o fő volt, és volt már postája és távírdája.

19o2-ben Magyarország helynévtára már külön említi Kaszót, mely 44 lelket számol.

1911-be n 7 millió aranyért Hohenlohe-Oehringen K Keresztély vette meg, ki itt is halt meg 1926-ban.

1945 után több kézen is keresztül ment, majd a Honvédelmi Minisztérium tulajdona lett. Kaszó az 1994-es választások után eggyesülve Kanizsaberek, Bördec és Darvassal önálló településsé vált.

Felfedeztem a Balátát

Lakóhelyemtől néhány kilométerre fekszik a Baláta tó, amiről régebben csak annyit tudtam, hogy sok ott a keresztes vipera.

Dr. Kasza Ferenc – aki jó ismerője a környéknek – rábeszélt, hogy kísérjem el egy útjára, mutat pár érdekességet.

Egy meleg nyári reggel mázsányi hasznos holmival felpakolva, kerékpáron vágtunk neki az útnak. Egy óra sem kellett és kint voltunk a tónál. Rólam dőlt a víz, zúgott a fejem, mert már útközben tömte belém a tudományt még deákul is, mondván úgy az igazi. Még ki sem fújtam magam, mikor közölte: most pedig körbe fogjuk gyalogolni a tavat. Hiába mondtam, hogy sok a cucc, a tüske, a szúnyog, meg a hőmérő is a harmincas számot tologatja majd a déli harangszó idején. Minden hiába, menni kellett.
Megnyugtatott, hogy a csizma meg a vastag ruha majd húsöt tart és szívesen kölcsön ad egy távcsövet. A spektívet meg a fa állványt is engedte vinni.

Így csörtettünk a sűrű aljnövényzetben, közben irdatlan mennyiségű ismerettel bombázott. Megmutatta, hogy mi a különbség a kis rence és az aldrovanda között, közelről láthattam tőzegmohát, meg királyné gyertyáját is. Egy úszó szigeten vörös gém nagy kócsaggal veszekedett, fejünk felett pedig egy rétisas vitorlázott el. Alig győztem kapkodni a fejemet. A szemembe verejték csorgott miközben egy jégmadarat lestünk, távolabb, a lábas égerfák között a vízben tőkés réce vezette fiókáit. Láttam sárga sásliliomot és megjegyeztem a helyet, ahol jövő tavasszal a kárpáti sáfrányban gyönyörködhetek. Megjegyeztem azt is, hogy nekem a legnagyobb gyönyörűség egy hideg sör lenne, de Feri bátyám szerint az árt a toroknak. Nekünk most legjobb a langyos víz. Hát hogyne. Egy aszalt szendvics után még jártunk nyakig érő sás között, csizmaszárig érő sárban, közben figyeltük, hol csipeget az örvös légykapó, hol kopogtat a nagy fakopáncs. Amíg én fölfelé meresztettem szememet, megnevezett néhány növényt a lábunk alól. Legközelebb már egyedül is fölismered, ugye? Hooogyne! – válaszoltam. Lesheted mikor jövök én ide – gondoltam magamban. Jó öt óra eltelt, mire körbeértünk és a kilátóban ülve hallgathattam kiselőadását erről a mocsárról, ami ugye bő három négyzetkilométer és reliktum jellegű boreális eleme a tőzegeper. A hozzáértő szemnek és fülnek megmutatja a maga valóságát. Meg a ritkaságát. Már úgy éreztem, hogy egy kiművelt botanikus meg ornitológus vagyok. Közben a lábamat meg alig éreztem. A hazavezető út nagyon hosszú volt. Megfogadtam: többet soha!
Aztán pár nap múlva állapotom kezdett súlyosbodni. Valami volt a múltkor a tízóraimban vagy a levegőben, ez biztos. Pumpálom a kerékpáromat és arról beszélgetünk Ferivel, hogy ugyan arra menjünk-e mint egy héttel ezelőtt. Mi van velem? Még egyszer oda? Bizony oda, még egyszer és még sokszor.
Később aztán vettem távcsövet, madár- és növényhatározót, fényképező gépet, mindent, ami kell.
Azóta a tó környékén kihelyeztünk több mint 5O odút, ezeket ellenőrizni kell évente többször is. Térképet rajzolni, naplót vezetni, mindent felírni, még jó lesz valamire. Így tanultam.
Fertőzést kapott a fiam is. Minden kell neki ami nekem van, meg még tartalék is. Aztán jön velem, lóg a nyelve, de jön. Otthon se lehetne hagyni. Már Ő is tudja, hol fészkel a bütykös hattyú, merre a barna rétihéja, hol tanyáznak a kárókatonák és hol szürcsölnek a cigányrécék. Hangjáról is felismeri a fekete harkályt. Elmesélte az iskolában, hogy közelről nézegette a békaliliomot meg a szíves levelű hídőrt.
- Apám! – azt sem tudják, hogy mi az! Szorgalmasan gyűjti a tollakat, meg az elhagyott madárfészket is.
Most hideg tél van, kemény mínuszok és mi megint indulunk a tóhoz. Rendszeresen viszünk néhány kiló ennivalót, hadd csipegessenek a kék és széncinegék, csízek, pintyek, zöldikék, ökörszemek. Jönnek a tengelicek, öszapók, királykák is a zsíros falatokra.
ilyenkor nagy a csend, aztán tavasszal újra éled az erdő, a madarak is meg mi is kezdünk mindent elölről.
Kérdezik: - Miért csináljátok?
- Ki tudja? Mert jó. Mert szép. Csak.

Hóka Sándor
Somogyszob

Méhkas

Lukács Pista bácsi méhei minden nyáron meglepetést okoztak a mi utcánk gyerekeinek. Időnként kiruccantak, s addig nem sikerült beterelni őket a kaptárba, amíg mindnyájan nem voltak egy kupacban. Már a zümmögés is izgalmas volt. Egyik lábunkról a másikra állva, lélegzet visszafojtva, tisztes távolból lestük merre tartanak, hol telepednek le. Pista bácsi szokásos fejvédőjét és a türelmes munkáját bámultuk, amíg befogta méheit és újra a kasba kerültek. Ha néha bementünk a házába, méz szag fogadott bennünket. Igazából egy kis lépes méz is kijárt nekünk, ami nagyon finom csemegének számított. Azon kívül, hogy évről-évre részesei voltunk a leírt eseménynek. Az utcán a házuk előtt kerítésen túl voltak a szép hársfái. Azok finom, illatos virágai voltak tea gyanánt orvosságul a mi utcánk gyerekei számára. Nem csak a méhek, hanem kicsinytől fogva nagyig szerettük. Tova tűnő évek múltán jól esik emlékezni az elmúlt dolgokra.

Hohené Vincze Zsuzsa
Somogyszob, Kálvin u. 25.

Az orvos válaszol
Dr. Marosi Ildikó rovata
Felső légúti fertőzések

Bár már tavasz van, mégis ez évben most sűrűsödtek meg a felső légúti fertőzések, igaz szerencsére az influenza járványos formában nem jelentkezett.
Ebben valószínűleg annak is jelentősége van, hogy sokan kapnak védőoltást. Többen gondolják úgy, hogy az influenza elleni védőoltás véd minden légúti megbetegedés ellen, de ez nem így van, az oltás az influenza bizonyos típusú vírustörzs ellen véd, légúti fertőzést viszont számos más kórokozó is okozhat, többnyire vírusokról van szól. A felső légúti fertőzések a leggyakoribb megbetegedések közé tartoznak és ugyan döntő részük spontán gyógyuló, enyhe klinikai kór formájában zajlik, komoly következményekkel járó kórformákkal is kell számolni. Ezen fertőzések nagyobb hányadát vírusok okozzák, csak kisebb részük bakteriális eredetű. A

leggyakrabban előforduló légúti betegség a közönséges meghűlés vagy nátha, amely vírus okozta megbetegedés, csupán tüneti kezelést igényel: orrcsepp, orrfújás illetve csecsemőknél orrszívás, bő folyadékbevitel, C-vitamin, köptető. A mandula- illetve garatgyulladás is általában vírusos eredetű, de lehet bakteriális is, gondolok itt elsősorban a tüszős mandulagyulladásra. Ez esetben antibiotikus kezelés szükséges az orvos által felírt gyógyszer kellő ideig és dózisban történő alkalmazásával.
Fontos: senki ne a szomszédjától kérjen antibiotikumot, 2-3 szemet bekapjon, hanem orvoshoz kell fordulni, akinek a feladata eldönteni, hogy milyen gyógyszert és mennyi ideig kell szedni. Az antibiotikumok nem veszélytelen gyógyszerek, feleslegesen, nem megfelelő dózisban szedve károkozó rezisztenciát, a vastagbél baktérium flórájának kiirtása révén a bélrendszerben gombák elszaporodását s hasmenést okozhatnak. Emellett számos mellékhatást is kiválthatnak. Ezért csak orvos által felírt gyógyszer szedhető. Középfül- és ormmeléküreg gyulladásoknál fontos az orvos által felírt gyógyszerek szedése mellett a helyi száraz meleg alkalmazása, a fül víztől óvása, orrcsepp alkalmazása, orrfújás s kerülendő a „szipogás". Néhány szót a lázcsillapításról. Legyen otthon lázmérő valamint gyógyszer is. Csecsemőknél kúp, nagyobbaknál illetve felnőtteknél Algopyrin illetve Nurofen vagy Panadol szirup.
37,5 C fok felettő testhőnél gyógyszer adandó.
Végbélben mérve a testhőt, O,5 C fok levonandó a mért értékből.
Tévhit a külső vagy belső láz, csak egyfajta láz létezik, amelyet a hőmérővel mérünk. 39 C fok feletti testhőnél a gyógyszeres lázcsillapítás mellett fizikális hűtésre is szükség van. Nem szabad vastagon betakarni a beteget, testborogatást vagy hűtőfürdőt kell alkalmazni. Ezek mellett a bőséges folyadékbevitel is fontos.
Több napig tartó láz esetén orvoshoz kell fordulni.

Dr. Marosi Ildikó

MONDÓKÁK

Ölbeli gyermekeknek:

Ciróka, maróka,
Há vótá?
- Malomba.
Mit vitté?
- Gabonát.
Hová tetted?
- Pad alá!
Szúrta, bökte, csattantott
Nagyot a fenekire.

Ökölütögető

Töröm, töröm sóskát,
Öreganyám csontját.
Pitikó, potakó,
Tied lesz a kiscsikó.

Ujj számoló

Hüvelyk Matyi,
Mutató Vendel,
Középső Péter,
Gyűrűs Böske,
Kis Miska.

Csiga-biga dugd ki szarvadat, szarvadat,
Talicskába tolom fiadat, fiadat.

Esik az eső csöpörög,
Paprika Jancsi nyöszörög,
Hát az öreg mit csinál?
Hason fekszik úgy dudál!

Ugri füles kisnyulacskám, ugord át az árkot!
Vendel bácsi puskával jön, vállán hoz egy zsákot!

Róka fut a berekbe, keresztül az árkon,
Huzi-voni a lábát, keresztül a nádon!

Hangutánzó mondókák

Kacsa mondja háp, háp, háp
Sose telik meg a zsák.

Hét hét óta nem ettem.

Liba mondja gigágá,
Pásztor leány vigyáz rá.

Szebb a páva, mint a pulyka,
Mer a pulyka retkeslábú
rud, rud, rud.

Fél tizenkettő, szamár mind a kettő,
Fél tizenhárom, szamár mind a három!

Kot, kot, kot, kot, kotkodács
Minden napra egy tojás.

Pitypalatty,
El ne szaladj,
Itt maradj!

Harangoznak délre,
Fut a macska félre!

Kálomista harang:

Bimm, bamm, dél van.
Hálát adunk, hogy kenyerünk, eledelünk van. van.
Bim, bam, dél van.
Pápista harang:
Szenteljük a sunkát.

Kiszámolók:

Egy, kettő, három négy,
Kopasz barát hová mégy?

Nem megyek én messzire,
Csak a világ végire.

Ott áll egy katona,
Kérdem tőle: hány óra?
Háromnegyed háromra,
Furkósbot a hátadra!

Hétfőn – heverni.
Kedden – keverni.
Szerdán – szerezni.
Csütörtökön – csöbörbe.
Pénteken – péntőbe.
Szombaton – szoknyába.

Vasárnap – az isten házába!

Hétfő – hetibe.
Kedd – kedvibe.
Szerda – szüribe.
Csütörtök – csüribe.
Péntek – pitvarába.
Szombat – szobájába.
Vasárnap – az isten házába!

Egy – megérett a meggy.
Kettő – csipkebokor vessző.
Három – a babámat várom.
Négy – biz oda nem mégy
Öt – megérett a tök.
Hat – hasad a pad.
Hét – mit süt a pék.
Nyolc – üres a polc.
Kilenc – kis Ferenc.
Tíz – tiszta víz.
Ha nem tiszta vidd vissza
Majd a csacsi megissza.
variáció: Téged ördög belevisz,
Engemet a szélibe,
Tégedet a mélyibe!

Gyűjtötte: Harmath Józsefné

Őregek mondták, tették:

Dencsi Horváth János bácsi mondta: Kisillés János, ha mondtak neki egy Jókay regénycímet, és elkezdték valahol az idézetet, folytatta tovább. Szinte kívülről tudta valamennyit.
Antal Gágor bácsi mesélte, régen a református templom mennyezete kék volt, sárga csillagokkal. **Diseriné Eta** mondta, hogy régen, ha a vetésen a vastag hótakaró felszíne megolvadt, és visszafagyott, láncot alkotva mentek, és botokkal törték a jeget, hogy a vetés levegőhöz jusson.
Puskásné Kati néni mondta, mikor meglátott egy- egy repülőt „míg ezek nem voltak, nem ilyen volt a nyár, a tél".

Hónapról hónapra

Január 22: ha fénylik Vince, telik a pince.

Január 25: Pál fordulása, vége a fele télnek, régen ilyenkor a gazda felmérte, hogy a jószágnak meg van-e a fele takarmánya, és a családnak a fele élelme, mert régen őrölték a lisztnek valót, otthon sütötték a kenyeret, és vágták a disznót. Tehát a fele liszt, zsír, hús, ha megvan, akkor jól gazdálkodtak.

Ha Pál fordulása tiszta, bőven terem mező, puszta.

Ha szeles, hadakozás.

Ha ködös, sok embernek sírt ás.

Midőn eljön Simon, Júdás didereg, fázik a gatyás.

Februári mondások:

Február 2: Ha a medve kijön a barlangjából, és meglátja az árnyékát, akkor visszamegy még aludni, messze még a tavasz.

Február 19: Zsuzsanna napján megszólal a pacsirta, közeleg a tavasz.

Márciusi tavaszvárás: Alig várjuk, hogy kinyiljon az első virág. A tavasz első virága a hóvirág és a tőzike majd az ibolya. Az ibolya a szerénység virága, nekem is nagyon kedves, az a mondás róla, légy szerény, mint az ibolya, dolgos, mint a méhecske, akkor lesz belőled takaros menyecske.

Nemzeti ünnepünk: Régen jobban ünnepelték, mint most. Minden felekezet ment a templomba, onnan pedig a szoborhoz, és együtt ünnepeltek.

Sándor, József, Benedek, zsákban hozzák a meleget, tehát lassan közeledik a tavasz és kinyílik a fehér, sárga, rózsaszín, kék, illatos kulcsvirág a fehér és sárga nárcisz. Nekem is van mindegyikből, nagyon szeretem a virágokat.

Farsangi mulatságok:

A farsang húshagyó keddig tart, ekkor voltak a bálok, szindarabokat adtak elő, régen ilyenkor tartották a lakodalmakat is.

Húshagyó kedden jártak a maszkák, minden házhoz bementek, főleg a lányos házakhoz Különböző ruhákba öltöztek, népviseletbe, cigányöltözetbe, kéményseprőnek, deáknak, katonának. A házaknál sütötték a fánkot, ezt húzták a kisebb maszkák fakanalaira, a nagyokat itallal, fánkkal kínálták.

Batyus bálokat is ilyenkor rendeztek, ezeket házaknál tartották. Vitték a szép szőttesekben az enni és inni valót, egymást kínálgatták, énekeltek, beszélgettek, így mulattak.

Tea estéket is tartottak házaknál. Tea és sütemény mellett elbeszélgettek, dalolgattak. Ezek voltak a régi mulatságok.

Böjti időszak:

Farsang után jön a böjti időszak, ez hamvazószerdától húsvétig tart. Ez egy csendesebb időszak, már jobban a valláshoz kötődik Ennivalóval is böjtöltek, erről van egy mondás, hogy nem az a bűn ami bemegy az ember száján, hanem ami kijön. Ez azt jelenti, hogy hiába böjtöl valaki, ha az embertársát vagy az Istent káromolja. Fontosabb volt a lelki böjt, hogy egymásnak megbocsátunk, egymást tiszteljük és szeretjük.

Virágvasárnap, nagypéntek.

Virágvasárnap ünnepelték Jézus Jeruzsálemi bevonulását, mikor is pálmaágakat raktak a lába elé. Virágvasárnap előtti hét a virághét, ekkor kellett elvetni a virágmagokat. Virágvasárnap után jön a Nagyhét. Nagypéntek Jézus halálának az ünnepe. Régen fehér-pénteknek is hívták és fehér abroszt tettek az asztalokra, az asszonyok fehér ruhákba öltöztek. A fehér szín volt a Nagypéntek jelképe. Még a nagymamám élt, mikor a Kaposvári Néprajzi Múzeumnak nagypénteki viseletet kellett összeállítani, én segítettem az Ő irányításával. Minden fehér volt, a szoknya, az alsószoknya, a bokros ing, a konty, a kendő.

Kiss Istvánné Horváth Erzsébet /Őrzse Néni/

ELVÉGZETT MUNKÁK:

Kurátori gyűlés: langalló: Héder Mariska néni Hosszú Marika, szalonna hagyma: .Kovácsné Évike. Ajándék pizzát, bejglit Kovácsné Évike és Vargáné Zsuzsa hozott.

Karácsonyi ajándék készítésben részt vett Máténé Edit, Csentei Csilla, ifjHóka Sándor, Vargáné Zsuzsa ,

Pavlovicsné Kovács Magdi, Spanics Katalin.

Húsvéti tojás festés/ viasszal, gicával/ Vargáné Hobok Erzsi, Spanics Ágnes

Disznóölés: böllérek voltak: Teperics Lajos, Birkás László, Náray László, segítőik: Horváth István, Kiss István/Serci/, Óh Károly, Grujber József, Fazekas Gyuszi ,ifj Fazekas Gyuszi, ifj Hóka Sándor, Kótai László, Eller János. A női munkát ellátták a vendégeket kiszolgálták,az otthon megsütött tésztával kínálták őket: Szüréné Vali, Kovácsné Évike, Spanics Ágnes, Kissné Eta, Hosszúné Marika, Hokáné Mari, Csentei Csilla, Sóla Eszter, Horváthné Edit, Vargáné Zsuzsa. Takarított: ifj Hóka Sándor, Hosszúné Marika, Kissné Eta, Hókáné Mari, Spanics Katalin. A húst, szalonnát pácolta: Kissné Őrzse Néni, füstölte: Hosszú Sándor. A munkákat filmre vette: Csiszár József. Pörzsöléshez a szalmát Tóthné Magdi adta.

Legújabb szerzeményeink:

Kovács Richárd 2drb 3águ /görbített/ vasvilla, *Kisgyuráné Bözsi Néni* .1 fekete selyemkendő,1 fekete csipke kötény,1 babos pliszérozott szoknya,1 fekete alapú ,rózsás selyem vállkendő, *Diseriné Eta*:1 fehér ujjas, zöld selyempruszlik/gyermek/, piros virágokkal, *Spanics Katalin,*1 női alsó /vászon/ dencsi/ 1 fél körte alakú citera/Kissillés/. *Léberné Magdi:* hengeres rézpermetező, szénanyüvő. *Kölgyessiné Bódis Julika:* 1 hímzett fésűtartó, hímzett kefetartó, 1falvédő. *Vargáné Lábodi Rozi:* 2 vasutas igazolvány, *Vargáné Hobok Erzsi:* vászon asztal terítő/ piros csíkos/

Köszönjük *Csákainé Erzsinek* a NÉPI JÁTSZÓHÁZ című kiadvány fénymásolatát.

Kölgyessiné Bódis Julikának : dr. Jankovich Tihamér SOMOGYSZOB című füzet fénymásolatát, mit az *Ugrosdy család* bocsátott a rendelkezésünkre.

Állandó munkák vállalói:

Fűnyírás Önkormányzat

Fák, bokrok ápolása: Veszner József

Utcai virágok: Hosszúné Marika, Szüréné Vali

Virágoskert: Kovácsné Magdi

Himzés, horgolás: Pelőczné Ilonka

Mosás: Hosszúné Marika, Spanics Ágnes

Vasalás: Kovácsné Évike

Könyvelés: Nagyné Marika

Házi pénztár: Kissné Eta

Gépelés: Bánné Zsuzsi

Szerkesztés: Ujvári Tomor

Hírlap és képeslap terjesztés: Góthné Andi, Pállné Margitka

Köszöntjük Somogyszob új lakóit

Claessens Stella 2005.01.01
Havasi Dominik 2005.01.07
Bauer Cintia 2005.01.09.
Gáspár Máté 2005.01.17.
Nagy Patrik 2005.02.05
Csendes Alexa 2005.02.19.
Kisgyura Bernadett 2005.03.24
Danó Máté 2005.03.29

Emléküket megőrizzük:

-Horváth Jánosné / sz: Baranyai Jolán
- Palotai Józsefné / Sz: Bohár Nária
- Hobok Jánosné / Sz: Büki Mária